

Medborgarförslag från unga

Slutrapport om att stärka ungas möjligheter
till inflytande i de demokratiska processerna

Medborgarförslag från unga

Slutrapport om att stärka ungas möjligheter till
inflytande i de demokratiska processerna

Förord

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) hade under perioden 2014–2015 i uppdrag att genomföra insatser för att ge unga personer bättre kännedom om sina möjligheter och rättigheter till delaktighet och inflytande på lokal nivå. En del av uppdraget innebar att informera om möjligheten att lämna medborgarförslag, bland annat genom att ta fram och sprida stödmaterial till lärare. Myndigheten lämnade en delrapport i januari 2015 (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2015).

I *Medborgarförslag från unga*, som är myndighetens redovisning till regeringen, ger vi en kort sammanfattning av delrapporten samt beskriver vilka insatser som vi i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting, Barnombudsmannen, Myndigheten för delaktighet och Sveriges ungdomsråd genomfört under 2015. Vi lämnar också några ytterligare förslag på vad som kan göras för att öka ungas kunskap om vilka möjligheter de har till inflytande på lokal nivå.

Rapporten har tagits fram av Barbro Kristiansson och Liene Ledaine i samråd med Henrik Karlsson på Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Vår förhoppning är att rapporten ska kunna användas som inspiration till ett fortsatt arbete för att öka ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå inom såväl offentlig som ideell sektor.

Lena Nyberg, generaldirektör,
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Bakgrund.....	7
Disposition.....	7
Uppdraget	9
Hur vi har genomfört uppdraget.....	11
Samråd med andra aktörer	11
Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).....	11
Barnombudsmannen (BO).....	11
Myndigheten för delaktighet.....	12
Sveriges ungdomsråd.....	12
Spridning av material	13
Lärande exempel	13
Avslutande kommentar	15
Ytterligare åtgärder.....	16
Referenser	17
Bilaga: Regeringsuppdraget	18

Sammanfattning

Medborgarförslag är ett sätt för invånarna i en kommun att göra sin röst hörd. Att ge invånarna en sådan möjlighet är inte obligatoriskt för kommunerna, vilket gör att det ser väldigt olika ut i landet. Av de kommuner som erbjuder invånarna att lämna medborgarförslag är det inte heller så många som har särskild information riktad till unga om hur det går till.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhälles uppdrag är att ta fram och förmedla kunskap om möjligheten att lämna medborgarförslag eller andra sätt att påverka. Ett sätt är att som ett komplement till den information som redan finns sprida informationsmaterial genom skolorna. Under 2014 tog vi därför fram skriften *Prata politik!* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2014b) som nu sprids på olika sätt. Ett annat sätt att sprida information är genom ungas egna kanaler, till exempel genom Sveriges ungdomsråd som har kontakt med många av landets ungdomsråd. Vi gav därför Sveriges ungdomsråd i uppdrag att upprätta en webbportal, www.medborgarforslag.se, som nu sprids via deras organisation.

Webbportalen innehåller information om vilka kommuner som använder sig av medborgarförslag som påverkansfaktor. Sveriges ungdomsråd förklarar hur medborgarförslag fungerar och de har tagit fram goda exempel från kommuner där unga lämnat in förslag. De informerar också om vilka andra möjligheter unga har att påverka om det inte finns möjlighet att lämna medborgarförslag i den kommun som de bor i.

För att få ökad kunskap om andra aktörers sätt att se på ungas inflytande samrådde myndigheten med Sveriges Kommuner och Landsting, Barnombudsmannen och Myndigheten för delaktighet. Vi tittade också på vad som mer kan göras för att öka ungas inflytande genom andra alternativ som bland annat omnämns i *Låt fler forma framtiden!* (SOU 2016:5).

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor föreslår att:

- vi får ett fortsatt uppdrag om att ta fram kunskap om olika påverkansmodeller och att stimulera unga att delta i den lokala demokratin
- vi får i uppdrag att fördela bidrag till kommuner i syfte att de ska kunna utveckla informationskanaler som är jämlika och tillgängliga oavsett vilken ålder eller funktion som medborgaren som söker information eller som vill påverka har
- det ska finnas utrymme för att webbportalen www.medborgarforslag.se ska kunna användas ytterligare en tid och att vi ska kunna följa upp hur den används.

Inledning

Bakgrund

Enligt 5 kap. 23 § kommunallagen (1991:900) innebär medborgarförslag en rätt för den som är folkbokförd i en kommun eller ett landsting att väcka ärenden i fullmäktige om frågor inom kommunens eller landstingets ansvarsområde förutsatt att fullmäktige beslutat om den möjligheten. Det finns ingen begränsning i ålder, vilket innebär att även barn och unga kan lämna medborgarförslag. Ett medborgarförslag bör, enligt kommunallagen 5 kap. 33 §, beredas så att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att förslaget väcktes.

I Konstitutionsutskottets betänkande 2006/07:KU8 *Förenklad hantering av medborgarförslag* framgår att kommunallagen har ändrats så att fullmäktige kan överlåta till styrelsen eller en nämnd att besluta om inlämnade medborgarförslag. De nya reglerna började gälla 1 juli 2007. Ett ärende som väckts genom medborgarförslag ska om möjligt handläggas så att ärendet kan avgöras inom ett år från att det väcktes i fullmäktige. En nämnd som handlägger sådana ärenden ska enligt 6 kap. 27a § minst en gång om året informera fullmäktige om de beslut som fattats i ärendena. Nämnden ska även informera om de ärenden som inte avgjorts inom ett år.

Eftersom det inte finns några begränsningar i kommunallagen för hur gammal den person ska vara som lämnar ett medborgarförslag, anser regeringen att det är av värde att unga får kännedom om hur de kan få inflytande på lokal nivå, bland annat genom möjligheten att lämna medborgarförslag. Det framgår i propositionen *Med fokus på unga – en politik för goda levandsvillkor, makt och inflytande* (prop. 2013/14:191). Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har därför fått i uppdrag att informera och stödja unga att lämna sådana förslag.

Myndigheten lämnade en delrapport (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2015) till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) i januari 2015 med en beskrivning av de insatser som genomfördes 2014.

Disposition

Den här rapporten, som fokuserar på de insatser som har genomfördes under 2015, innehåller en beskrivning av uppdraget att genomföra insatser för att ge unga ökad delaktighet och ökat inflytande på lokal nivå, bland annat genom möjligheten att lämna medborgarförslag (regeringsbeslut 2014). Under året har myndigheten haft kontakt med Sveriges Kommuner och Landsting, Barnombudsmannen och Myndigheten för delaktighet samt med Sveriges ungdomsråd. I rapporten beskriver vi resultatet av dessa kontakter.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har gett Sveriges ungdomsråd i uppdrag att bygga webbportalen www.medborgarforslag.se och administrera den till och med 31 december 2017. Webbportalen är lanserad och mer information om denna framgår under rubriken *Hur vi har genomfört uppdraget*.

Rapporten avslutas med ett resonemang om betydelsen av de insatser som myndigheten gjort i samband med uppdraget och de olika möjligheter som finns för unga att påverka lokalt. Vi lämnar också några förslag på ytterligare åtgärder som kan leda till ett ökat inflytande för unga.

Uppdraget

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor fick i maj 2014 ett uppdrag att stärka ungas möjligheter till inflytande i de demokratiska processerna (regeringsbeslut 2014).

En del av uppdraget innebar att under perioden 2014–2015 genomföra insatser för att tjejer och killar samt unga kvinnor och unga män ska få bättre kännedom om sina möjligheter och rättigheter till delaktighet och inflytande på lokal nivå, med fokus på att informera om möjligheten att lämna medborgarförslag och att stödja barn och unga att lämna sådana förslag i större utsträckning. I uppdraget ingick att uppmärksamma möjligheten att lämna medborgarförslag oavsett barns och ungas funktionsförmåga.

I uppdraget ingick också att ta fram ett stödmaterial riktat till lärare om hur man kan ta upp frågor som rör demokrati och inflytande i undervisningen och om hur barn och unga kan bli delaktiga och utöva inflytande på lokal nivå genom att lämna medborgarförslag. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor fick i uppdrag att samråda med Statens skolverk, Barnombudsmannen och Myndigheten för delaktighet samt med relevanta ungdomsorganisationer.

I enlighet med uppdraget skulle en delredovisning lämnas till Regeringskansliet senast 31 januari 2015 och en slutredovisning till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast 26 februari 2016. Denna ska utöver en beskrivning av genomförda insatser och eventuella förslag till ytterligare åtgärder innehålla en ekonomisk redovisning.

Delredovisningen som myndigheten lämnade i januari 2015 (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor 2015) innehöll uppgifter om vilka insatser som genomfördes under 2014. Dessa utfördes till stor del i samverkan med andra regeringsuppdrag som myndigheten genomförde 2014.

Kortfattat gjordes följande:

- I samråd med Skolverket utvecklades stödmaterialiet *Prata politik! – ett metodmaterial om demokratiska samtal i skolan* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor 2014b). Stödmaterialiet uppdaterades med övningar kring medborgarförslag och skickades till relevanta mottagare i samtliga kommuner. Av de 10 000 exemplar som trycktes har hittills över hälften spridits.

Myndigheten har spridit materialet på träffar, konferenser och utbildningar, till exempel på Skolforum 2015, en utbildningskonferens i Göteborg för personer som jobbar inom skolan, en startkonferens för kommuner som använder sig av myndighetens LUPP-undersökning¹, myndighetens utbildningar om hbt och skola samt på nätverksträffar och andra utåtriktade aktiviteter.

¹ En ungdomsenkät för att kommuner, stadsdelar eller regioner ska få kunskap om ungas situation, deras erfarenheter och synpunkter.

- De tre skrifterna *Valår i klassrummet* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2014c,d,e) som inom ramen för uppdraget att genomföra skolval (regeringsbeslut 2013) togs fram i samarbete med Utbildningsradion (UR), handlar om hur skolorna kan stärka ungas möjligheter till inflytande på lokal nivå där medborgarförslag togs upp som en metod som kan användas för att utöva inflytande. Skrifterna har också varit användbara i uppdraget att stärka ungas möjlighet till inflytande genom medborgarförslag. De två senaste tar upp möjligheter till inflytande under och mellan valår. Dessa har vi spridit på olika träffar, konferenser och utbildningar. Vi har även gjort ett utskick till de kommuner som genomförde Lupp-undersökningar 2012, 2013 och 2014.
- Under valåret 2014 samrådde vi kontinuerligt med Utbildningsradion som utvecklade webbplatsen www.ur.se/maktfaktorn. Webbplatsen innehåller övningar, statistik och fakta som kan användas för att utforska värderingar och rättigheter i en demokrati. *Maktfaktorn* marknadsfördes även i skrifterna *Valår i klassrummet* och *Prata politik!*

Utöver detta arbetade myndigheten med en lång rad andra uppdrag för att stärka demokratin och valdeltagandet under året, till exempel att fördela stöd i samband med 2014 års Europaparlamentsval och allmänna val samt olika insatser som syftade till att öka kunskapen om och engagemanget för EU-frågor i Sverige.

Hur vi har genomfört uppdraget

Samråd med andra aktörer

För att få ökad kunskap om andra aktörers sätt att se på ungas inflytande samrådde myndigheten med Sveriges Kommuner och Landsting, Barnombudsmannen och Myndigheten för delaktighet. Det skedde genom träffar med aktörerna där vi utbytte information om våra respektive insatser kopplade till medborgarförslag eller andra sätt för unga att påverka i den lokala demokratin.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)

I syfte att göra en omvärldsbevakning tog vi kontakt med Sveriges Kommuner och Landsting för att se vilken information om medborgarförslag som de har förmedlat. De gav bland annat ut ett faktablad om medborgarförslag² våren 2007. I faktabladet går det att läsa om regler enligt kommunallagen, statistik kopplat till omfattningen av medborgarförslag och ett exempel från Marks kommun.

Utifrån en enkätundersökning som gjordes 2015 tog Demokratiutredningen tillsammans med SKL fram rapporten *Medborgardialog och medborgarförslag – erfarenheter av medborgardialog och medborgarförslag i kommuner, landsting och regioner*.³ I rapporten framgår att cirka 70 procent av kommunerna, landstingen och regionerna har gjort det möjligt för enskilda personer att lämna medborgarförslag. Av de medborgarförslag som lämnades in 2014 fick de flesta en återkoppling. Det var ungefär en tredjedel som avlogs. Nästan samtliga kommuner, landsting och regioner informerar om möjligheten att lämna in medborgarförslag på sin webbplats. Dessutom används lokaltidningar och anslagstavlor för att informera medborgarna. Statistiken i rapporten är inte uppdelad efter ålder, vilket innebär att vi inte vet hur många unga det var som lämnade medborgarförslag 2014.

Barnombudsmannen (BO)

Vid en träff med en företrädare för Barnombudsmannen under våren 2015 inventerade vi myndigheternas respektive uppdrag och kom fram till att det skulle gynna våra målgrupper om vi länkar information till varandra på våra respektive webbplatser. Vi ser att det finns beröringspunkter mellan Barnombudsmannens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors arbete utifrån ett ungdomsperspektiv. Det har dock inte lett till några konkreta samarbetsprojekt än.

² [www.skl.se/Faktablad 3 Medborgarförslag april 2007](http://www.skl.se/Faktablad%203%20Medborgarf%C3%B6rslag%20april%202007).

³ [www.skl.se/Medborgardialog och medborgarförslag](http://www.skl.se/Medborgardialog%20och%20medborgarf%C3%B6rslag).

Myndigheten för delaktighet

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har i ett möte med Myndigheten för delaktighet samrått om hur vi kan använda oss av varandras kunskap om ungas möjligheter att ha inflytande på lokal nivå. Genom mötet fick vi god kännedom om hur barn och unga med funktionsnedsättning kan vara delaktiga när de får stöd av samhället. Myndigheten för delaktighet rekommenderar Handikappförbundens inspirationsskrift *Lyssna på oss! – Bättre stöd när barn och ungdomar är delaktiga* (2011) med exempel från verksamheter runt om i landet. Skriften vänder sig till dem som har det primära ansvaret för att skapa förutsättningar för barns och ungas delaktighet – personal inom förskolan och skolan samt inom verksamheter som vänder sig särskilt till barn och unga med funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom. Den är utgiven av Handikappförbunden med ekonomiskt stöd från Arvsfonden och ingår i Handikappförbundens projekt *Egen växtkraft*.⁴

Vi ser att skriften kan vara användbar i insatser kopplade till myndighetens uppdrag att fördela statsbidrag för att stärka ungas inflytande i den lokala demokratin. I Lund och Sundsvall arbetar kommunerna specifikt med den målgrupp som omfattas av projektet *Egen växtkraft*.

Sveriges ungdomsråd

Sveriges ungdomsråd är en nationell ungdomsorganisation som samlar ungdomsråd och andra inflytandeforum för unga från hela landet. Utifrån att Sveriges ungdomsråd arbetar aktivt för att öka ungas möjlighet till inflytande lokalt tog vi kontakt med dem våren 2015 för att föra en dialog om vad de skulle kunna bidra med kopplat till myndighetens uppdrag.

Vi kom fram till att en ungdomsorganisation som verkar både lokalt och nationellt med inflytandefrågor är en lämplig aktör för att sprida ett budskap om värdet av att engagera sig lokalt. Det utmynnade i ett uppdrag till Sveriges ungdomsråd att bygga en webbportal som en del i en informationskampanj. I uppdraget ingår administration av webbportalen till och med 31 december 2017 och att den ska innehålla information till unga om vilka kommuner och landsting som erbjuder möjligheten att lämna medborgarförslag och vilka av dem som har satt en åldersgräns. Den ska också informera om vad ett medborgarförslag är, hur processen går till och hur unga kan skriva ett medborgarförslag till en kommun eller ett landsting samt information om alternativa påverkansvägar om kommunen/landstinget inte erbjuder möjligheten att lämna medborgarförslag. I uppdraget ingår även att uppmärksamma möjligheten att lämna medborgarförslag oavsett barns och ungas funktionsförmåga. Sveriges ungdomsråd fick också i uppdrag att sprida information om webbportalen till kommuner och landsting.

Webbportalen ligger uppe sedan 7 december 2015 och heter www.medborgarforslag.se.

⁴ [www.hso.se/Egen växtkraft](http://www.hso.se/Egen_vaxtkraft).

Webbportalen innehåller information om:

- **medborgarförslag** – hur medborgarförslag fungerar, varför det är ett viktigt verktyg för påverkan och hur processen fungerar i olika kommuner.
- **kommunerna** – vilka kommuner som tar emot medborgarförslag samt länkar till dessa kommuner.⁵
- **inspirerande exempel** – exempel på hur kommunerna kan arbeta med medborgarförslag eller förslag som unga lämnat in.
- **alternativa påverkansmöjligheter** – vilka andra påverkansmöjligheter har medborgarna och hur kan de använda dem i din kommun?
- **demokratiska rättigheter** – en översikt över ungas demokratiska rättigheter för att ge en tydligare bild av vad de har rätt till och visa på vilket sätt de kan angripa lokala problem.

Sveriges ungdomsråd har utfört uppdraget i nära dialog med myndigheten, bland annat för att följa upp processen med att ta fram underlag till webbportalen, utbyta idéer om hur den kan användas och hur informationen kan spridas på bästa sätt.

Spridning av material

Med start våren 2016 kommer webbportalens innehåll att spridas till kommunerna och till unga. Några av deltagarna i Sveriges ungdomsråds ledarskapskurs har fått som examensprojekt att arbeta med spridningen och där ingår bland annat att kontakta samtliga kommuner som inte har medborgarförslag och uppmana dem att lokalt arbeta mer aktivt med demokrati i detta avseende. Projektgruppen ska också arbeta fram en grafisk profil för kampanjen och genomföra en sammanhållen satsning på sociala medier. Syftet är att uppmärksamma allmänheten om medborgarförslag och demokratiska rättigheter samt att sätta press på de kommuner som kan förbättra sitt arbete med dessa frågor.

Utöver sociala medier kommer projektgruppen att arbeta uppsökande gentemot kommunerna, skriva insändare till lokaltidningar samt samarbeta med lokala ungdomsgrupper för att uppmuntra dem att driva denna kampanj vidare. På så sätt blir denna kampanj på riktigt, av och för unga, och den kommuniceras utifrån ungas egna perspektiv. Efter vårens kampanj kommer satsningen att utvärderas och en plan att upprättas för den fortsatta användningen av medborgarforslag.se.

Lärande exempel

Det finns en del inspirerande exempel på hur kommunerna arbetar med olika metoder för att möjliggöra för unga att påverka den lokala demokratin. Till exempel var Marks kommun i Västra Götaland en av de första kommunerna som införde möjligheten att lämna medborgarförslag 2002.

⁵ Sveriges ungdomsråd har tagit fram informationen från den sammanställning som SKL gjort samt kontrollerat genom att ringa upp samtliga kommuner.

På kommunens webbplats⁶ finns fliken Ung i Mark med särskild information till unga om vad ett medborgarförslag är, hur de kan skriva ett sådant och vad som händer med det inlämnade förslaget.

På Sveriges ungdomsråds webbportal som uppdateras kontinuerligt går det att finna inspirerande och lärande exempel på medborgarförslag som har lämnats av unga. Nedan följer några exempel:

- Ung i Lund⁷ har skickat in ett medborgarförslag om ungas rätt till en givande fritid oavsett funktionsvariationer eller andra diskrimineringsgrunder. Förslaget gick ut på att kommunen skulle investera i en buss som framför allt skulle användas av unga på kommunens särskola, men även av andra grupper unga.
- Malmöinitiativet är en plattform⁸ som gjort det betydligt enklare för alla med koppling till Malmö att komma med förslag och synpunkter som gäller staden. En kan till exempel ge konstruktiva förslag, diskutera och följa debatten, stötta andras initiativ och visa att det finns fler som tycker likadant i en särskild fråga.
- I Botkyrka kompletteras medborgarförslag med projektet *Botkyrkas röster*⁹ med information om vilka unga i området det är som driver förslagen.

⁶ www.mark.se/ung-i-mark.

⁷ www.ungilund.se.

⁸ www.initiativet.malmo.se

⁹ www.botkyrkasroster.se.

Avslutande kommentar

Genom myndighetens uppdrag att stärka ungas möjligheter till inflytande i de demokratiska processerna med hjälp av medborgarförslag har vi fått god insikt i andra aktörers sätt att resonera kring inflytandefrågor i allmänhet och kring medborgarförslag i synnerhet. Ett dilemma som har framkommit är att det inte är obligatoriskt för kommunerna att ge möjlighet till medborgarförslag och att det inte heller innebär att kommunerna med självklarhet ger unga särskilt utrymme i den information som de till exempel lämnar på sin webbplats. Vi ser också att det saknas kunskap om hur återkopplingen sker till de som lämnat medborgarförslag och hur den kan förbättras.

Det är viktigt att komma ihåg att medborgarförslag inte är det enda sättet att påverka i de lokala demokratiska processerna. Många kommuner använder sig till exempel av medborgardialog och andra påverkansmodeller som också kan vara verkningsfulla.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor tog inför valet 2014 fram handboken *Höj rösten! – En guide till att höja valdeltagandet bland förstagångsväljare under supervalåret 2014* (2014a). Den skrevs av statsvetare och utbildare Åsa Gunvén. I boken omnämns att det på flera orter fanns demokratiambassadörer inför valet 2014. En sådan metod skulle mycket väl kunna användas även under mellanvalsperioderna. Flera kommuner har också så kallade demokratisamordnare eller andra funktioner som fångar upp unga personers idéer och synpunkter. Dessa personer har stor betydelse lokalt. Vi ser dock att det behövs ett mer strukturellt och övergripande arbete för att stärka kommunernas utvecklingsarbete som berör ungdomspolitiken där inflytandefrågor är en tydlig komponent. Inom myndigheten pågår ett sådant arbete i den reguljära verksamheten, men det finns uttalade behov av stöd i arbetet med att öka ungas inflytande från de kommuner som omfattas av myndighetens speciella uppdrag att stärka ungas möjligheter till inflytande under mellanvalsperioderna.

Oavsett vilken påverkansmodell som används, är det värdefullt att unga får kännedom om sina möjligheter och rättigheter att påverka lokalt. Med myndighetens insatser för att sprida information om möjligheten att lämna medborgarförslag eller andra sätt att påverka, har vi gett inspiration och redskap till olika aktörer så att de ska kunna stimulera unga till ett ökat deltagande i den lokala demokratin.

Inte minst är skolorna viktiga aktörer i arbetet med att nå ut med information. Ungdomsorganisationer, till exempel Sveriges ungdomsråd, är också viktiga aktörer för att sprida information. Sveriges ungdomsråd har bland annat tagit fram *Metodboken* (2013). Den är ett praktiskt verktyg för kommuner som vill utveckla sitt arbete kring unga medborgares möjlighet till reellt inflytande. Boken innehåller tolv konkreta metoder som kommunerna och andra kan använda sig av för att förbättra sitt arbete med ungas inflytande och delaktighet, allt från medborgarmöten till sms-paneler och politikerluncher.

Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5) är 2014 års demokratiutrednings betänkande som lämnades till regeringen i januari 2016. Ett par av de förslag som nämns är:

- En folkmotion som ger resurssvaga organisationer och individer möjlighet att påverka beslut i kommunfullmäktige.
- En nationell demokratiportal där det ska vara möjligt att via nätet lämna och stödja folkmotioner och ta initiativ till lokala folkomröstningar.

Om Demokratiutredningens förslag blir verklighet och om deras förslag till nytt mål för demokratipolitiken antas, är det viktigt att ungdomsperspektivet finns med. Målet om *”en hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande”* (s. 30) är ett mål som berör unga i allra högsta grad. Det är också viktigt att kommunerna har en organisation som arbetar kunskapsbaserat och systematiskt med ett ungdomsperspektiv och att ungas röster och resurser tas på allvar. Det är värdefullt att unga inte enbart får information om hur ett medborgarförslag läggs, utan också om hur processen fortskrider, vad som händer med förslaget och hur lång tid som ärendet väntas ta. Utan den transparensen kommer enbart resursstarka och erfarna individer att se medborgarförslag som en möjlighet.

Ytterligare åtgärder

I uppdraget för den här rapporten ingår att lämna förslag om vad som ytterligare kan göras.

Genom de resultat som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor sett i samband med uppdraget med att sprida information om och stimulera unga att lämna medborgarförslag får vi bekräftat hur viktigt det är att satsa på demokratiska processer i mellanvalsperioder.

Både Demokratiutredningen och Sveriges ungdomsråd visar på andra alternativa sätt att påverka än genom medborgarförslag. Det kan till exempel handla om medborgardialog, folkmotion och demokratiportal. I samband med myndighetens uppdrag att fördela bidrag till kommuner och landsting för att utveckla innovativa strategier, system och metoder för att öka ungas inflytande finns det också goda exempel bland de kommuner som fått bidrag. Det är till exempel ungdomsting och dialogcaféer eller särskilda chatsidor mellan unga och politiker.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor föreslår att:

- vi får ett fortsatt uppdrag om att ta fram kunskap om olika påverkansmodeller och stimulera unga att delta i den lokala demokratin.
- vi får i uppdrag att fördela bidrag till kommuner i syfte att de ska kunna utveckla mer jämlika och tillgängliga informationskanaler oavsett vilken ålder eller funktion som medborgaren som söker information eller som vill påverka har.
- det ska finnas utrymme för att webbportalen www.medborgarforslag.se ska kunna användas ytterligare en tid och att vi ska kunna följa upp hur den används.

Referenser

Handikappförbunden (2011). *Lyssna på oss! – Bättre stöd när barn och ungdomar är delaktiga*. Stockholm: Handikappförbunden.

Kommunallag (1991:900).

Konstitutionsutskottets betänkande (2006/07:KU8). *Förenklad hantering av medborgarförslag*.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2014a). *Høj rösten! – En guide till att höja valdeltagandet bland förstagångsväljare under supervalåret 2014*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2014b). *Prata politik! – Ett metodmaterial om demokratiska samtal i skolan*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2014c). *Valår i klassrummet, nr 1*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2014d). *Valår i klassrummet, nr 2*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2014e). *Valår i klassrummet, nr 3*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2015). *Delredovisning av uppdrag att stärka ungas möjligheter till inflytande i de demokratiska processerna – Medborgarförslag från unga*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Regeringens proposition 2013/14:191 *Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande*.

Regeringsbeslut (2013). *Uppdrag till Ungdomsstyrelsen att genomföra förberedelser av skolval 2014*, Ju2013/5251/D.

Regeringsbeslut (2014). *Uppdrag till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor att stärka ungas möjligheter till inflytande i de demokratiska processerna*, 2014-05-08, U2014/3352/UC.

SOU 2016:5 *Låt fler forma framtiden!* Demokratiutredningens slutbetänkande.

Sveriges ungdomsråd (2013). *Metodboken*. Stockholm: Sveriges ungdomsråd.

Elektroniska källor:

Botkyrkas röster. www.botkyrkasroster.se, 22 januari 2016, kl. 16.00.

Handikappförbunden. [www.hso.se/Egen växtkraft](http://www.hso.se/Egen_vaxtkraft), 7 januari 2016, kl. 11.30.

Malmöinitiativet. www.initiativet.malmo.se, 22 januari 2016, kl. 16.00.

Marks kommun. www.mark.se/ung-i-mark, 22 januari 2016, kl. 15.30.

Sveriges kommuner och landsting. [www.skl.se/Faktablad 3 Medborgarförslag april 2007](http://www.skl.se/Faktablad_3_Medborgarforslag_april_2007), 7 januari 2016, kl. 11.30.

Sveriges kommuner och landsting. [www.skl.se/Medborgardialog och medborgarförslag](http://www.skl.se/Medborgardialog_och_medborgarforslag), 7 januari 2016, kl. 11.30.

Sveriges ungdomsråd. www.medborgarforslag.se, 7 januari 2016, kl. 10.45.

Ung i Lund. www.ungilund.se, 22 januari 2016, kl. 16.00.

Utbildningsradion UR. www.ur.se/maktfaktorn, 7 januari 2016, kl. 10.45.

Bilaga: Regeringsuppdraget

REGERINGEN

Utbildningsdepartementet

Regeringsbeslut II:1

2014-05-08

U2014/3352/UC

Myndigheten för ungdoms- och
civilsamhällsfrågor
Box 17 801
118 94 Stockholm

MYNDIGHETEN FÖR UNGDOMS-
OCH CIVILSAMHÄLLESFRÅGOR

2014 -05- 2 0

Dnr: 0904/14

Uppdrag att stärka ungas möjligheter till inflytande i de demokratiska processerna

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor att stärka unga kvinnors och unga mäns möjligheter till inflytande i de demokratiska processerna.

Stöd till unga politiker

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor ska under perioden 2014–2017 genomföra insatser i syfte att fler unga kvinnor och unga män ska ta på sig uppdrag som politiskt förtroendevalda och för att motverka att unga politiker väljer att lämna sina uppdrag i förtid.

I denna del av uppdraget ingår att inom ramen för en försöksverksamhet i ett begränsat antal kommuner utarbeta stödinsatser för unga förtroendevalda i form av exempelvis introduktionsprogram, mentorskap och nätverk. I genomförande av uppdraget ska Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor samråda med relevanta aktörer.

För genomförande av denna del av uppdraget under 2014 får Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor från Kammarkollegiet engångsvis rekvirera högst 500 000 kronor senast den 1 december 2014. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 17, anslaget 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet, anslagspost 11 Ungdomspolitiska åtgärder efter regeringsbeslut. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2015.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor ska den 27 februari varje år under perioden 2015–2017 inkomma med en ekonomisk redovisning samt en beskrivning av genomförda insatser och resultat

Postadress
103 33 Stockholm
Besöksadress
Drottninggatan 16

Telefonväxel
08-405 10 00
Telefax
08-21 68 13

E-post: u.registrator@regeringskansliet.se

under det föregående året till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ska vidare senast den 15 mars 2018 lämna en slutredovisning över denna del av uppdraget till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). Denna ska utöver en beskrivning av genomförda insatser och eventuella förslag till ytterligare åtgärder innehålla en ekonomisk redovisning.

Medborgarförslag från unga

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ska under perioden 2014–2015 genomföra insatser för att flickor och pojkar, unga kvinnor och unga män ska få bättre kännedom om sina möjligheter och rättigheter till delaktighet och inflytande på lokal nivå, med fokus på att informera om möjligheten att lämna medborgarförslag och stödja barn och unga att lämna sådana förslag i högre utsträckning. I uppdraget ingår att uppmärksamma möjligheten att lämna medborgarförslag oavsett barns och ungas funktionsförmåga.

I uppdraget i denna del ingår att ta fram ett stödmaterial riktat till lärare om hur man kan ta upp frågor som rör demokrati och inflytande i undervisningen och om hur barn och unga kan bli delaktiga och utöva inflytande på lokal nivå genom att lämna medborgarförslag. Stödmaterial ska utformas med utgångspunkt i för uppdraget relevanta kursplaner och utifrån skollagens krav på att undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I genomförandet av denna del av uppdraget ska Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor samråda med Statens skolverk, Barnombudsmannen och Myndigheten för delaktighet samt med relevanta ungdomsorganisationer.

För genomförande av denna del av uppdraget under 2014 får Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor från Kammarkollegiet engångsvis rekvirera högst 500 000 kronor senast den 1 december 2014. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 17, anslaget 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet, anslagspost 11 Ungdomspolitiska åtgärder efter regeringsbeslut. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2015.

Denna del av uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 31 januari 2015. Redovisningen ska innehålla en ekonomisk redovisning, samt en beskrivning av genomförda insatser och resultat under det föregående året.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ska vidare senast den 26 februari 2016 lämna en slutredovisning över denna del av uppdraget till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). Denna ska utöver en beskrivning av genomförda insatser och eventuella förslag till ytterligare åtgärder innehålla en ekonomisk redovisning.

Bakgrund

Regeringen fattade den 13 mars 2014 beslut om propositionen Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande (prop. 2013/14:191). I propositionen föreslås bland annat ett nytt mål för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år: alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. I propositionen presenteras också ett ungdomspolitiskt handlingsprogram för perioden 2014–2017 med insatser på tre prioriterade områden; ungdomars inflytande, egen försörjning och psykiska hälsa. Uppdraget är en del av detta handlingsprogram.

Regeringen beslutade också i december 2013 skrivelsen En politik för en levande demokrati (skr 2013/14:61) i vilken inriktningar i arbetet för att uppnå målet för demokratipolitiken redovisas. Inriktningarna omfattar bl.a. ett arbete för ett breddat och jämlikt deltagande i de folkvalda församlingarna och stärkta möjligheter till inflytande, insyn och delaktighet mellan valen. Uppdragen är även en del av detta arbete.

Närmare om uppdraget

Stöd till unga politiker

Unga är en underrepresenterad grupp bland de förtroendevalda. Dessutom lämnar unga politiker sina uppdrag i betydligt högre utsträckning än äldre. Ungas representation i riksdagen har däremot förbättrats under senare år. Regeringen anser att den låga andelen av unga bland de förtroendevalda utgör en svaghet för demokratins funktionssätt och medför att ungas perspektiv och erfarenheter inte får tillräckligt genomslag i beslutsfattandet. I någon mån kan det även medföra att denna väljargrupp får en lägre tilltro till de beslutsfattande församlingarna. Den låga andelen unga inom politiken kan även leda till att motivationen att delta i de allmänna valen och att engagera sig politiskt försvagas inom väljargruppen. Det är därför angeläget att avhoppet bland unga motverkas. Det arbete som genomförs av de politiska partierna på detta område har betydelse för den sociala representativiteten bland de förtroendevalda och förutsättningarna att verka som förtroendevald. Samtidigt ser regeringen ett behov av

ytterligare åtgärder för att fler unga ska välja att ta ett förtroendeuppdrag och att motverka avhopp.

Regeringen anser mot denna bakgrund att det finns anledning att genomföra insatser för att fler unga kvinnor och unga män ska ta på sig uppdrag som förtroendevalda och motverka att unga politiker väljer att lämna sina uppdrag i förtid.

Under förutsättning att riksdagen anvisar medel för ändamålet avser regeringen att för genomförandet av uppdraget i denna del även för 2015–2017 avsätta 500 000 kronor årligen. Regeringen avser alltså att avsätta totalt 2 000 000 kronor för denna del av uppdraget.

Medborgarförslag från unga

Regeringen anser att det är viktigt att människor kan göra sina röster hörda på andra sätt än genom att rösta i de allmänna valen. Enskilda individer, medborgarsammanslutningar och organisationer inom det civila samhället måste ges goda förutsättningar att delta och påverka den politiska processen direkt. Möjligheten för medborgarna att uttrycka sin åsikt och bilda opinion i olika frågor är en förutsättning för en fungerande demokrati. Insyn och öppenhet är grunden för fri opinionsbildning och en väl fungerande samhällsdebatt. Det är också viktigt för ett medborgerligt engagemang. Enligt kommunallagen (1991:900) har kommuner och landsting sedan 2002 möjlighet att införa medborgerlig förslagsrätt i fullmäktige. Det innebär att folkbokförda i en kommun eller landsting kan väcka ärenden i fullmäktige. Det finns ingen begränsning när det gäller ålder, vilket innebär att även barn och unga kan lämna medborgarförslag. Det är därmed en av få formella möjligheter för unga under 18 år att utöva inflytande i kommunen.

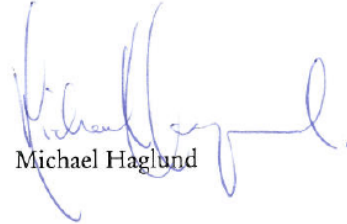
Regeringen anser mot denna bakgrund att det finns anledning att genomföra insatser för att flickor och pojkar, unga kvinnor och unga män ska få bättre kännedom om sina möjligheter och rättigheter till delaktighet och inflytande på lokal nivå, med fokus på att informera om möjligheten att lämna medborgarförslag och genom att stödja barn och unga att lämna sådana förslag i högre utsträckning.

Under förutsättning att riksdagen anvisar medel för ändamålet avser regeringen att för genomförandet av uppdraget i denna del även för 2015 avsätta 500 000 kronor. Regeringen avser alltså att avsätta totalt 1 000 000 kr för denna del av uppdraget.

På regeringens vägnar

Maria Arnholm

Michael Haglund

Kopia till
Utbildningsdepartementet/S
Barnombudsmannen
Myndigheten för delaktighet
Statens skolverk

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2016

projektledare/text **Barbro Kristiansson**
språkgranskning **Ingrid Bohlin**
grafisk form **Christián Serrano**

distribution **MUCF, Box 17801, 118 94 Stockholm**
webbplats **www.mucf.se**
tfn **08-566 219 00**

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Vi tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor och om det civila samhällets förutsättningar. Vi ger stöd till föreningsliv, kommuner och internationellt samarbete.

mucf | Myndigheten för ungdoms-
.se | och civilsamhällesfrågor